

Gymnázium Vincence Makovského se sportovními třídami Nové Město na Moravě

VY_32_INOVACE_ELE_RO_07

Digitální učební materiál

Sada: Elektřina a magnetismus

Téma: Potenciální energie v elektrickém poli

Autor: Mgr. Jan Rosecký

Předmět: Fyzika

Ročník: 2. ročník VG

Využití: Prezentace určena k výkladu látky z elektrostatiky na gymnáziu.

Anotace: Prezentace se skládá z úvodního opakování, vyvození látky k tématům potenciál elektrického pole, ekvipotenciální hladina, druhy elektrických polí a závěrečného shrnutí (procvičení učiva).

Šedé texty a obrázky jsou při výkladu na interaktivní tabuli dopisovány a dokreslovány. Před použitím prezentace je doporučeno je smazat.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Gymnázium Vincence Makovského se sportovními třídami Nové Město na Moravě

Elektrina a magnetismus

Potenciální energie v elektrickém poli

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Opakování

- *Jak určíme práci vykonanou elektrickou silou při přenesení elektrického náboje?*

$$W = F_e \cdot s \cdot \cos \alpha = E \cdot q \cdot s \cdot \cos \alpha$$

Může být tato síla záporná?

ano

- *Jak je definováno elektrické napětí?*

$$U = \frac{W_{AB}}{q}$$

- *Má smysl údaj elektrické napětí v místě X?*

nemá, napětí určujeme mezi dvěma různými místy

- *Jaké je napětí mezi dvěma rovnoběžnými vodivými deskami, jejichž vzdálenost je 5 cm, jestliže na částici s nábojem 10 nC působí mezi deskami síla o velikosti 2 μN?*

Opakování

- *Jaké je napětí mezi dvěma rovnoběžnými vodivými deskami, jejichž vzdálenost je **5 cm**, jestliže na částici s nábojem **10 nC** působí mezi deskami síla o velikosti **2 μN**?*

$$d = 5 \text{ cm} = 5 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$q = 10 \text{ nC} = 1 \cdot 10^{-8} \text{ C}$$

$$F_e = 2 \text{ mN} = 2 \cdot 10^{-3} \text{ N}$$

$$\underline{U = ?}$$

$$U = \frac{W_{AB}}{q} = \frac{F_e \cdot d}{q} \text{ [V]}$$

$$\underline{U = 10 \text{ V}}$$

Napětí mezi deskami je **10 V**.

Opakování

Zopakujte si o gravitačním poli:

- *Kde má těleso nulovou potenciální energii v grav. poli Země?*
na povrchu Země
- *Jak se mění potenciální energie tělesa, když na tělese v grav. poli konáme práci?*
zvětšuje se
- *Jak se mění potenciální energie, když práci konají gravitační síly?*
zmenšuje se
- *Vyjádřete velikost potenciální energie tělesa v grav. poli pomocí intenzity (gravitačního zrychlení).*
$$E_p = F_g \cdot h = m \cdot g \cdot h$$
- *Jak se musí těleso v gravitačním poli pohybovat vůči siločárám pole, aby se jeho potenciální energie při pohybu neměnila?*
kolmo na siločáry
- *Jak se nazývají místa, kde má těleso stejnou potenciální energii?*
ekvipotenciální hladiny

Srovnání gravitačního a elektrického pole

	gravitační pole	elektrické pole
– místa s $E_p = 0$:	na povrchu Země	místa vodivě spojená se Zemí
– potenciální energie:	$E_p = m \cdot g \cdot h$	$E_p = q \cdot E \cdot d$
– pracují síly pole:	$E_p \downarrow$	$E_p \downarrow$
– pracují vnější síly:	$E_p \uparrow$	$E_p \uparrow$
– vykonaná práce:	$W_{AB} = E_{pA} - E_{pB}$	$W_{AB} = E_{pA} - E_{pB} = q \cdot U_{AB}$
– pohyb bez změny E_p :	kolmo na siločáry	kolmo na siločáry
– záporná E_p :	pod povrchem	blíže k záporně nabitým tělesům

Potenciál elektrického pole

= jakou potenciální energii má v daném místě jednotkový kladný náboj

$$\varphi = \frac{E_p}{q}$$

– jednotka: $1 J \cdot C^{-1} = 1 V$

– největší potenciál je u tělesa nabitého kladně

– nejmenší potenciál je u tělesa nabitého záporně

– rozdíl potenciálů dvou míst je roven napětí mezi těmito místy

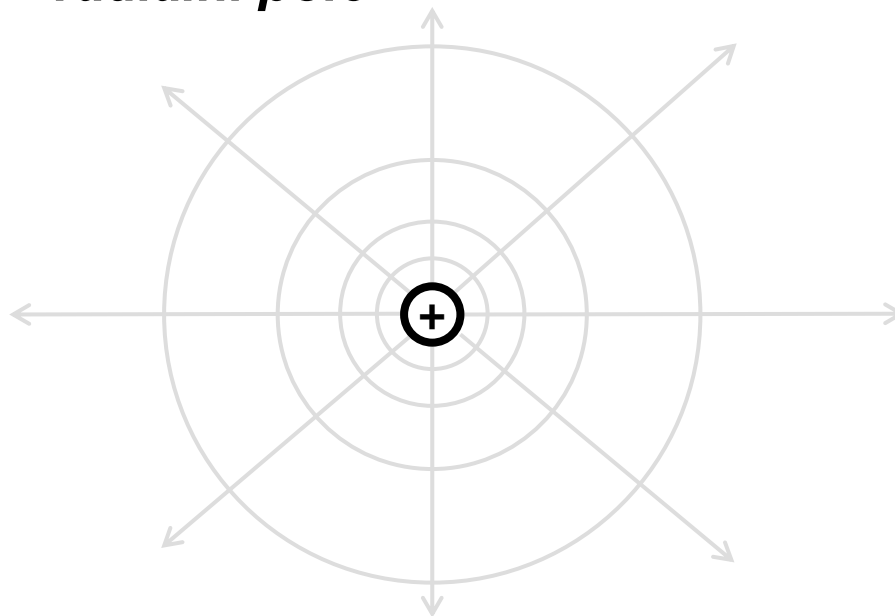
$$\varphi_A - \varphi_B = \frac{E_{pA}}{q} - \frac{E_{pB}}{q} = \frac{E_{pA} - E_{pB}}{q} = U_{AB}$$

Ekvipotenciální hladina

= místa se stejným potenciálem

– vůči siločárám elektrického pole jsou kolmé

A) bodový náboj – radiální pole

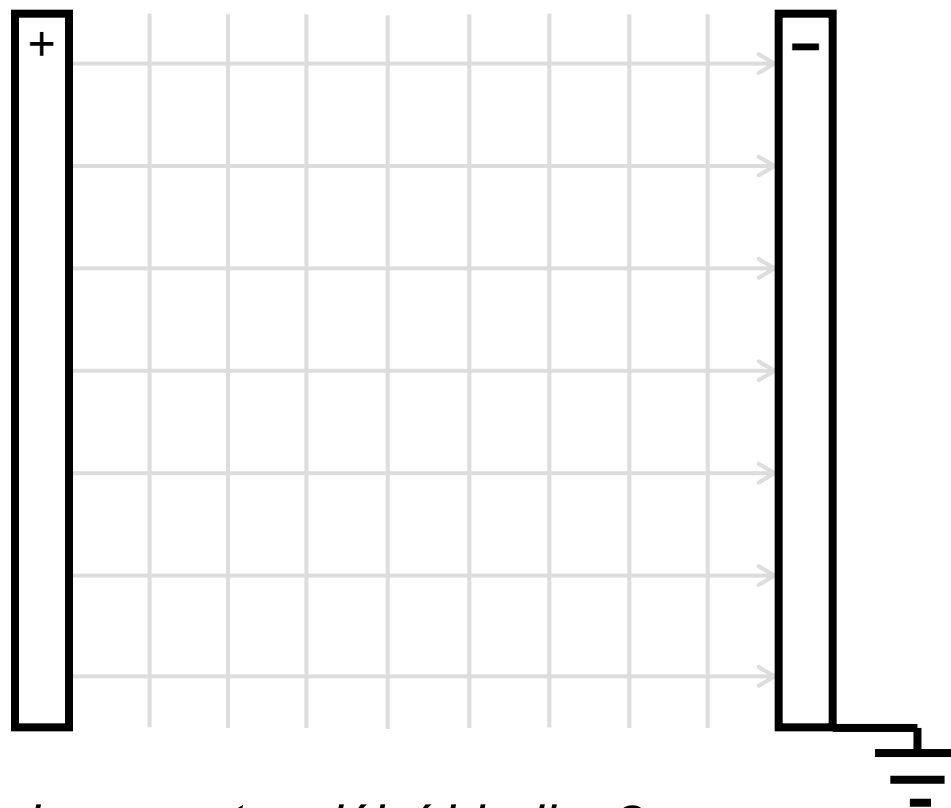

Obr. 1

- *Kde najdeme nulovou ekvipotenciální hladinu?*

Druhy elektrických polí

– homogenní

Obr. 2

- *Kde najdeme nulovou potenciální hladinu?
na záporně nabitě desce, je vodivě spojena se zemí*

Shrnutí

- *Jak je definován elektrický potenciál?*
velikost potenciální energie jednotkového kladného náboje v místě
- *Kde má elektrický potenciál nulovou hodnotu?*
v místech vodivě spojených se zemí
- *Co je ekvipotenciální hladina elektrického pole?*
místa se stejným potenciálem
- *Jaká je vzájemná poloha ekvipotenciální hladiny a siločar el. pole?*
jsou vzájemně kolmé
- *Jakou práci vykoná elektrická síla při přenesení náboje $+1 \mu\text{C}$ z místa o potenciálu **1000 V** do místa o potenciálu **200 V**?*
Vykonaná práce bude kladná či záporná?

Shrnutí

- *Jakou práci vykoná elektrická síla při přenesení náboje $+1 \mu\text{C}$ z místa o potenciálu 1000 V do místa o potenciálu 200 V ?
Vykonaná práce bude kladná či záporná?*

$$q = 1 \mu\text{C} = 1 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

$$\varphi_1 = 1000 \text{ V}$$

$$\varphi_2 = 200 \text{ V}$$

$$\underline{W = ?}$$

$$W = q \cdot U = q \cdot (\varphi_1 - \varphi_2) [\text{J}]$$

$$\underline{W = 8 \cdot 10^{-4} \text{ J} = 0,8 \text{ mJ}}$$

Elektrická síla vykoná práci $0,8 \text{ mJ}$.

Práce bude kladná, protože se kladný náboj přemísťuje do místa s nižším potenciálem, tedy ve směru působící elektrické síly.

Zdroje

- Obr. 1, Obr. 2: autor